

Monumentnummer*: 530839

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 mei 2010
Kadaster deel/nr 82730/192

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Aerdenhout	Bloemendaal	Noord-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Bloemendaal	C			2248

Omschrijving**

Inleiding

De uit 1958 daterende N.H. ADVENTKERK met TOEGANGSPAD MET LAMPEN ANNEX BANKEN, naar ontwerp van Karel Lodewijk Sijmons vormt een mijlpaal in de (protestantse) kerkbouwkunst. Karel Sijmons kreeg grote bekendheid door zijn zeer vernieuwende protestantse (Nederlandse Hervormde) kerkontwerpen. In 1946 schreef hij het gezaghebbende boek 'Protestantse kerkbouw', waarbij hij zich bezorgd toonde over zowel de restauratie van historische kerken als eigentijdse nieuwbouw. Hij deed ondermeer studie naar authentieke protestantse kerken van na de reformatie en de gewijzigde inrichting van in oorsprong rooms-katholieke kerken. Daaruit trok hij conclusies over datgene wat een kerk een typisch protestants karakter gaf in het kleurgebruik (de keuze voor wit pleisterwerk met eenvoudige kleuraccenten op constructief belangrijke onderdelen) en de inrichting (het Woord en de Sacramenten vormden het ruimtelijke middelpunt van de kerk, waarbij de nadruk op de lengterichting werd verlaten). Met zijn studie legde Sijmons de basis voor zijn latere, spraakmakende kerkontwerpen. Sijmons was gegrepen door de architectuur van Le Corbusier. De kapel van Ronchamps vormde een grote inspiratiebron. De Nederlands Hervormde Adventkerk in Aerdenhout is geheel volgens het modulator-systeem van Le Corbusier ontworpen. Het bouwwerk herbergt diverse functies die organisch in elkaar overlopen, maar door hoogteverschillen en vormen duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn. Sijmons was zeer blij met de vrije ligging op een ruim perceel zonder 'woningbouwblokken, verward in hun vormeloosheid, als partners meestal onbruikbaar in het samenspel der volumens'. Sijmons koos bewust voor de 'allersimpelste' materialen zoals grijs beton met in het zicht gelaten bekisting, grindtegels, ruw vurenhout en witte muren. Om hun belang voor de liturgie te benadrukken zijn de Avondmaalstafel en het doopvont uitgevoerd in wit marmer. Het doopvont staat midden in de kerkzaal, zodat de dopeling letterlijk te midden van de gemeenschap in de kerk wordt opgenomen. Het belang van de kerken van Sijmons ligt vooral in het feit dat hij als eerste daadwerkelijk architectonisch gestalte gaf aan de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vernieuwingen in de protestantse liturgie. De combinatie van functies voor de eredienst en gemeentewerk in één gebouw weerspiegelt bovendien de destijds nog vrij nieuwe opvattingen over de rol van de kerk in de samenleving, die meer sociaal-maatschappelijke functies moest gaan vervullen. Het exterieur van de Adventkerk is nog geheel oorspronkelijk, maar een aantal wijzigingen in het interieur naar ontwerp van architect Cees Dam hebben in de jaren 2003-2006 geleid tot felle discussies. Er zijn een nieuw venster (zuidwand kerkzaal), klankborden, een bank en een langswand langs de 'kruisweg zonder staties' aangebracht. Enkele binnenwanden bij de consistoriekamer, predikantenkamer en in de gemeenteruimtes zijn gewijzigd. Aan de buitenzijde is een zuilengalerij toegevoegd, die wel op tekeningen van Sijmons stond, maar nooit was uitgevoerd. De grootste wijziging betreft de grindvloer, die is vervangen door zwarte leisteen. De vloer in de kerkzaal is reversibel aangebracht. De Adventkerk is vrij gelegen op een groot perceel in een bosrijke omgeving.

Omschrijving

De ADVENTKERK is opgetrokken uit beton en baksteen en bestaat uit twee kruiselings geplaatste vleugels. De vleugels omvatten een aantal organisch in elkaar overlopende bouwvolumes. De onderscheiden functies worden in de architectuur benadrukt door de verschillen in vorm en hoogte en de verschillen in lichttoetreding. De muren zijn deels afgerond, deels haaks ten opzichte van elkaar geplaatst. De kleurstelling is wit (geschilderde baksteen) en grijs (onbehandeld beton). De hoofdentree bevindt zich centraal in de westgevel van het gebouw. Er leidt een TOEGANGSPAD naar toe van grindtegels, gelegd in een geometrisch patroon. Het pad wordt geflankeerd door betonnen LAMPEN ANNEX BANKEN in de vorm van muzieknoden. Links (ten noorden) van de hoofdentree van de Adventkerk ligt de kerkzaal, bestaande uit een hoge rechthoekige ruimte met drie licht gebogen kappen. De westgevel van de kerkzaal bestaat uit een abstracte glas-in-beton-compositie voorzien van gekleurd glas. Aan beide zijden van de kerkzaal bevindt zich een lagere uitbouw onder plat dak. De uitbouw aan de noordkant heeft blinde gevels en loopt in een gebogen

lijn achter de oostgevel langs tot aan de klokkentoren. In deze uitbouw bevinden zich de Avondmaalsruimte en de gang met 'kruisweg zonder staties' (benaming voor de blinde witte binnenmuur aan de oostzijde). De uitbouw aan de zuidkant van de kerkzaal is rechthoekig. Hierin bevindt zich het voorportaal tot de kerkzaal. De uitbouw is nagenoeg blind, uitgezonderd een beperkt aantal in geometrisch patroon geplaatste glazen bouwstenen. Rechts (ten zuiden) van de hoofdentree is een gang (entreehal) en bevinden zich in een rechthoekige ruimte de voormalige predikantenkamer en consistoriekamer. Zowel de gang als de kamers zijn voorzien van glazen zijwanden, waarbij de gang herkenbaar is aan de reeks van uitkragende vierkante betonnen ramen. Ook de hoofdentree met dubbele houten deur is in een uitkragend betonnen bouwdeel geplaatst. Recht achter de entree staat de smalle, rechthoekige betonnen klokkentoren die is voorzien van een asymmetrisch opengewerkte ruimte, waarin de klok hangt. Op de klok staat de tekst: 'GOD ROEPT'. Achter de predikanten- en consistoriekamer ligt de langwerpige vleugel voor het gemeentewerk. De vleugel heeft een middengang met links, aan de noordzijde, de keuken en de toiletten. Deze zijn aan de buitenzijde herkenbaar als uitkragende rechthoekige ruimtes met afgeronde hoeken. Rechts ligt in elkaar verlengde een aantal kamers en een hal. Zij hebben één lange glazen gevel met deuren en vensters. In het INTERIEUR van de Adventkerk zijn met name de kerkzaal en de gang (entreehal) van belang. Hoewel er wijzigingen zijn doorgevoerd is de ruimtelijke indeling behouden. Zonder toepassing van binnenwanden zijn de onderscheiden functies door hun hoogteverschil zichtbaar gemaakt. De hoge kerkzaal met lage voorhal en achter de pilaren langs, de gang naar de lage Avondmaalsruimte is behouden. Het glas-in-beton geeft de kerkzaal een bijzondere kleur- en lichtinval. De betonnen kansel, notenhouten stoelen en kerkbanken en wit marmeren Avondmaalstafel en doopvont, evenals het ruwe vurenhouten plafond, zijn oorspronkelijk en horen bij het totaalontwerp van Sijmons. De oorspronkelijke vloer van rechthoekige grindtegels is nog onder de nieuwe leistenen vloer aanwezig.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

- De NH ADVENTKERK met TOEGANGSPAD met LAMPEN ANNEX BANKEN uit 1958, naar ontwerp van K. Sijmons, is van algemeen belang als essentieel toonbeeld van vroege Wederopbouw, uit oogpunt van architectuurhistorie, stedenbouwkunde en cultuurhistorie:
- als mijlpaal in de (protestantse) kerkbouwkunst en één van de bekendste kerkontwerpen van Karel Sijmons; Sijmons gaf als eerste daadwerkelijk architectonisch gestalte aan vernieuwingen in de protestantse liturgie;
 - vanwege de inspiratie op de ontwerpen van Le Corbusier, waarbij het modulator-principe in oorsprong tot in elk detail van het exterieur en interieur was doorgevoerd;
 - vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, gevelindeling, kleurstelling en detaillering van het exterieur waar de ruimten met onderscheiden functies (kerkzaal met zijn karakteristieke gebogen daken, Avondmaalsruimte, voorportaal, klokkentoren, gang en ruimten voor gemeentewerk) aan de buitenzijde herkenbaar zijn;
 - vanwege de glas-in-betoncompositie in de kerkzaal naar ontwerp van Sijmons;
 - vanwege het interieur, dat als totaalontwerp is vormgegeven en qua structuur nagenoeg gaaf bewaard is gebleven met op detailniveau een groot aantal belangrijke elementen naar ontwerp van Sijmons, zoals het in het zicht gelaten beton met sporen van ruwe houten bekisting, het ruwe vuren houten plafond, de wit geschilderde wanden, de Avondmaalsruimte met marmeren Avondmaalstafel en bijbehorende banken, het marmeren doopvont, de ruwe betonnen kansel en de notenhouten zitbanken en stoelen in de kerkzaal. Onder de leistenen vloer is de oorspronkelijke grindvloer van in een regelmatig patroon aangebrachte grote rechthoekige delen nog aanwezig;
 - vanwege de vrije ligging op een groot perceel in de bosrijke omgeving zonder verdere bebouwing, hetgeen Sijmons als een groot voordeel beschouwde; - vanwege het tot het totaalontwerp behorende toegangspad naar de hoofdentree onder de klokkentoren, met aan weerszijden de betonnen verlichting annex banken; het pad vormde met zijn geometrische indeling de opmaat tot de vroegere rechthoekige vloerdelen in het interieur;
 - als weerspiegeling van de veranderende rol van de kerk in de samenleving door de combinatie van functies voor zowel de eredienst als gemeentewerk in één gebouw;
 - vanwege de voor die tijd zeer vernieuwende gedachte om het doopvont in het midden van de kerkzaal te plaatsen zodat de dopeling letterlijk midden in de gemeente werd opgenomen.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument